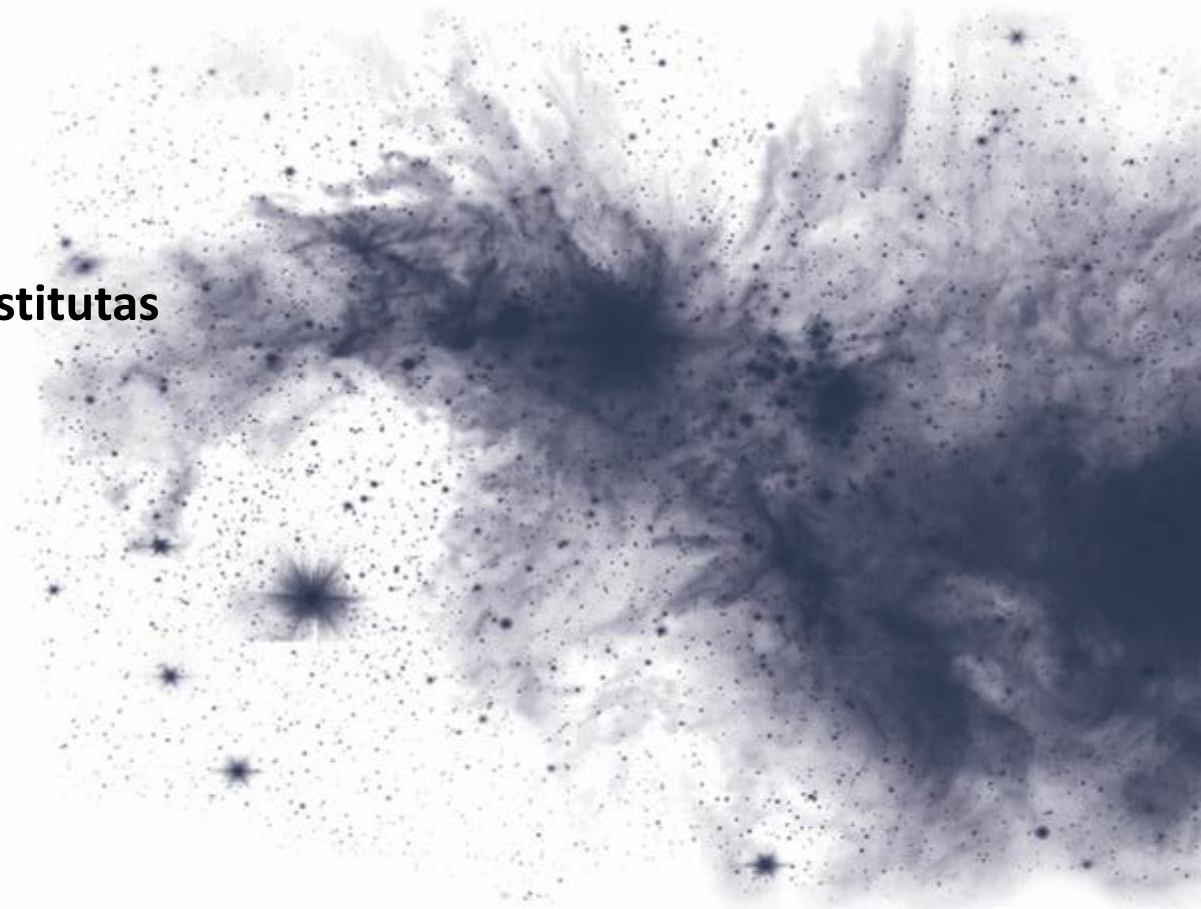


# Žiedinės ekonomikos kontekstas: sąlygos ir reikalavimai valstybei ir pramonei

KTU Aplinkos inžinerijos institutas  
Žaneta Stasiškienė  
Inga Gurauskienė  
Visvaldas Varžinskas



# Europos žaliasis kursas - nauja pasaulyje konkurencingos, žaliosios ir skaitmeninės Europos pramonės strategija (2020 03 10 )



Europa pradeda perėjimą prie

- neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir
- skaitmeninės lyderystės

## Trys pagrindiniai veiksniai transformacijai:

- **žalioji pertvarka:** Europos žaliasis kursas - naujoji Europos augimo strategija;
- **skaitmeninė pertvarka:** motyvacija pramonei ir MVĮ diegti sistemines inovacijas, suteikti darbuotojams naujų kompetencijų ir mažinti ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro;
- **konkurencingumas pasaulinėje arenoje:** Europa per poveikį bendrosios rinkos poveikiu nustatyto pasaulinius standartus.

# Žiedinės ekonomikos veiksmų planas



## 35 veiksmai visame gaminio būvio cikle

- tvarūs gaminiai – ES norma;
- vartotojų kompetencijų didinimas;
- dėmesys pagrindinėms produkto vertės grandinėms šiuose sektoriuose:  
***pakavimas; plastikai; tekstilė; maistas; elektronika; transportas; statyba;***
- sisteminis atliekų mažinimas;
- aiški ir suprantama žiediškumo nauda žmonėms, regionams ir miestams
- pasaulinė lyderystė žiedinės ekonomikos srityje



# Žiedinės ekonomikos veiksmų planas: retrospektyva

ktu

1922

2019 gruodis	Europos Žaliojo kurso pristatymas
2020 sausio 14	Europos Žaliojo kurso investicijų planas ir Perėjimo mechanizmas
2020 kovo 04	Europos klimato teisės pasiūlymas užtikrinti Klimato kaitai neutralią ES iki 2050; Viešieji Europos klimato pakto svarstymai (iki 2020 birželio 17 d.)
2020 kovo 10 d.	Europos pramonės strategija (ateičiai pasirengusios pramonės planas)
2020 kovo 11 d.	Žiedinės ekonomikos plano pristatymas
2020 gegužės 20 d.	Europos bioįvairovės strategijos 2030 pristatymas; “Farm to fork” strategijos pristatymas
2020 liepos 08 d.	ES strategijos energetinių sistemų integracijai pristatymas
2020 rugsėjo 7 d.	2030 klimato tikslų plano pristatymas
2020 spalio 4 d.	Renovacijos banga; Metano strategija; Chemikalų strategija tvariai plėtrai
2020 lapkričio 19 d.	Ofšorinė atsinaujinančioji energetika
2020 gruodžio 09 d.	Europos klimato paktas
2020 gruodžio 10 d.	Europos baterijų aljansas
2021 sausio 18 d.	New European Bauhaus

# Naujasis Europos žaliojo kurso kompasas: nuo politinių programų prie sisteminių pokyčių





# Naujasis Europos žaliojo kurso kompasas: nuo politinių programų prie sisteminių pokyčių



Nuo	Prie
Iš naujo apibrėžti <b>gerovę</b> : Gerovę apibūdina agreguotas ekonominis augimas	<b>Gerovę</b> apibūdina sąžininga ir socialinė ekonominė plėtra
Iš naujo apibrėžti <b>natūralių išteklių vartojimą</b> : Gerovė vertinama pagal natūraliųjų išteklių sąnaudas	<b>Gerovė atsiejama nuo natūraliųjų išteklių sąnaudų</b> per efektyvumą, pakankamumą ir atsakingą vartojimą
Iš naujo apibrėžti <b>pažangą</b> : Auganti ekonominė veikla ir sektoriai	<b>Koncentracija į visuomenės poreikius</b> , kurie tenkinami neperžengiant planetos galimybių
Iš naujo apibrėžti <b>konkurencingumą</b> : masinė Europos priklausomybė nuo natūraliųjų išteklių importo	<b>Atspari Europa</b> , gaminanti mažai anglies dioksido išskiriančius gaminius bei teikianti paslaugas, remiantis skaitmeniniu optimizavimu
Iš naujo apibrėžti <b>paskatas</b> : paskatos išlaikyti Status quo	Paskatos derinamos su „Žaliojo kurso“ ambicijomis ir <b>ekonominėmis ekosistemomis</b>
Iš naujo apibrėžti <b>vartojimą</b> : gaminiai kaip asmens tapatybės dalis	Vartoti gaminius bei paslaugas kaip <b>individualios, bendros ir kolektyvinės tapatybės dalis</b>
Iš naujo apibrėžti <b>finansus</b> : Subsidijos ir investicijos į „senąsias“ pramonės šakas	Parama ir skatinimas <b>ekonominėms ekosistemoms</b>
Iš naujo apibrėžti <b>valdymą</b> : statiška, lėta normatyvinė politika iš viršaus į apačią	<b>Skaidrūs, lankstūs, įtraukūs moksliskai pagrįsti</b> valdymo modeliai
Iš naujo apibrėžti <b>lyderystę</b> : Tradicinė lyderystė ir lūkesčiai	<b>Sisteminė lyderystė</b> , pagrįsta kartų susitarimais

# Tvarios gaminio politikos link

Daugelis **gminių** dėl savo trumpaamžiškumo negali būti lengvai panaudojami pakartotinai, sutaisomi ar perdirbami, t.y. daugelis pagaminti vienkartiniam naudojimui;

**Vartotojai** netaiso gaminių, per didelę ženklavimo įvairovę ar klaidinanti informacija;

**Gamybos procesai** Europoje nėra efektyvūs išteklių požiūriu ir dėl to teršiama aplinka – **projektavimas** oras, vanduo ir dirvožemis.

## Mūsų reakcija



Būtina nauja **visa apimanti sistema**, skirta visiems ES rinkai tiekiamiems produktams, **palaikanti tvarius vartojimo modelius ir mažinanti atliekų kiekį**, pvz. skatinti geresnį gaminių projektavimą.

# Vartotojų įgalinimas: vartotojas - pagrindinis pokyčių “variklis”

- Su vartotojais susijusių įstatymų peržiūra: vartotojai turi gauti patikimą ir aktualią informaciją apie gaminius
- nustatoma nauja „Teisė į remontą”
- Teisėkūros pasiūlymas, užtikrinantis, kad įmonės pagrindžia deklaruojamą informaciją apie poveikį aplinkai, naudodamos gaminių ir organizacijos ekologinio pėdsako metodus
- Į ES ekologinio ženklo kriterijus sistemingiau įtraukti patvarumą, perdirbamumą ir perdirbtos žaliavos turinį
- Siūloma įgalinti privalomus žaliuosius viešuosius pirkimus (ŽVP) teisės aktuose bei palaipsnių privalomų ataskaitų apie ŽVP teikimą





# Žiediškumas gamybos procesuose

- Žiediškumo skatinimas gamybos procesuose peržiūrint su pramonės tarša susijusias direktyvas
- Pramoninė simbiozė: ataskaitų teikimo ir sertifikavimo sistema
- ES aplinkos technologijų verifikavimo sistema kaip naujas ES sertifikavimo ženklas
- Nauja MVĮ strategija (žiedinis pramoninis MVĮ bendradarbiavimas) užtikrinanti žiediškumą gamybos procesuose



# Mažiau atliekų – daugiau vertės

- Svarbiausia užkirsti kelią atliekų susidarymui
- Atliekoms susidarius, jas reikia paversti aukštos kokybės ištekliais
- Didesnę gamintojo atsakomybę
- iki 2035 m. padidinti pakartotiniam naudojimui parengiamų ir perdirbamų *komunalinių atliekų* kiekį bent iki 65 %



# Mažiau atliekų – daugiau vertės

- Svarstoma nustatyti statybos ir griovimo atliekų ir konkrečių jų medžiagų frakcijų, tekstilės atliekų, komercinės veiklos atliekų, nepavojingų pramoninių atliekų ir komunalinių biologinių atliekų parengimo pakartotiniam naudojimui ir perdirbimo tikslus
- Visa eilė naujų veiksmų pagal naują žiedinės ekonomikos veiksmų planą 2021-2022 m. (reikalavimai sumažinti (perteklinių) pakuočių ir pakuočių atliekų kiekį, reikalavimai dėl perdirbto plastiko dalies ir plastiko atliekų kiekio mažinimo priemonės, konkrečių atliekų srautų mažinimo tikslai ir t.t.)

# Žiediškumas turi dirbti žmonėms, regionams ir miestams

## Bendrakūra – kai kiekvienas yra išgirstas

### Pagrindiniai veiksmai:

- Kompetencijų didinimo darbotvarkės peržiūra
- Sanglaudos politikos fondai padėti regionams įgyvendinti ŽE strategijas ir sustiprinti jų pramoninę struktūrą
- ES iniciatyvos
- Miestų iniciatyvos



# Susijusios strateginės kryptys



## Žiedinė ekonomika – klimato kaitos mažinimui:

- Žiediškumo įtaka klimato kaitos mažinimui;
- Žiediškumo vaidmuo nacionalinei energetikai ir klimato kaitos veikslių planui;
- Sertifikavimas

## Ekonominių galių įgijimas:

- ŽE integravimas į ES mokesčių sistemą;
- ES ekoženklavimo kriterijai;
- ŽE sprendimai verslo strategijai, finansų instrumentams ir ataskaitoms

## Moksliniai tyrimai, inovacijos ir skaitmenizavimas



## Lietuvos nacionalinis pažangos planas (NPP) :

**1 tikslas.** Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą.

*1.4. uždavinys: Perorientuoti pramonę į žiedinę ekonomiką ir skatinti pažangiųjų technologijų ir inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą).*

## Lietuvos nacionalinis pažangos planas (NPP) :

**6 tikslas.** Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui.

*6.2 uždavinys. Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose.*

*6.8 uždavinys. Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti (taikyti prevencines priemones, prisidedant prie ilgesnio gaminio naudojimo).*

## Lietuvos nacionalinis pažangos planas (NPP) :

**8 tikslas.** Didinti teisinės sistemos ir viešojo valdymo veiksmingumą.

*8.5 uždavinys. Tobulinti viešojo valdymo sistemą, didinti jos efektyvumą ir atvirumą.*

*8.5.4. rodiklis. Žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės (50% - 2025 m.; 55% - 2030 m.)*

## PRAMONĖ 4.0 PLATFORMA





The secret  
of being successful  
is being innovative

**Dėkoju už dėmesį**

**Klausimai?**